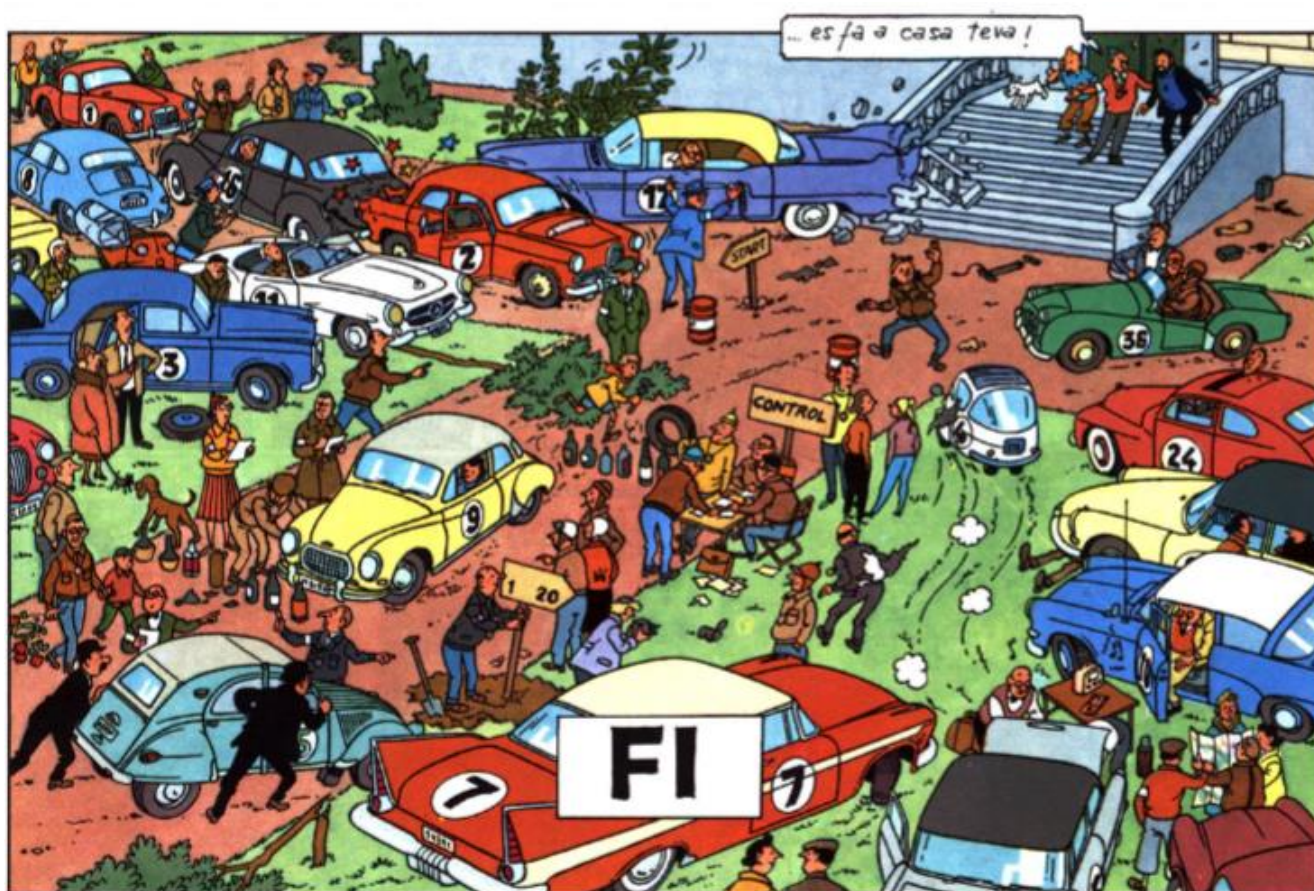

Testimoni del progrés: com va “cobrir” Tintín les fites tecnològics del segle XX

Emblema cultural del segle XX, aquest periodista de pantalons bombatxos i cabell ataronjat va conviure amb el progrés científic i tecnològic d'unes dècades plenes d'invents i disputes. Hergé, el seu autor, era amant dels detalls i la documentació, i veient els àlbums es pot comprovar com els cotxes evolucionen del Ford T als tot terreny i els avions dels monoplaces als supersònics.

Quan en la seva primera aventura **Tintín** va viatjar a la Unió Soviètica, a finals dels anys 20, ho va fer en **tren**, un mitjà de transport que el va conduir de Brussel·les a Moscou i després de tornada a casa. Diverses dècades més tard, en l'última de les seves aventures publicades per complet, haurà de viatjar a Sant Theodoros, en una Llatinoamèrica de ficció, on es trobarà amb **càmeres ocultes en miralls i petits micròfons amagats en les parets**. Tant per arribar-hi com per anar-se'n haurà d'usar el **avió**.

I al mig, en les més de vint aventures que va protagonitzar l'intrèpid periodista, se les veurà amb **aparells d'ultrasons** capaços de destruir ciutats senceres, **patins elèctrics**, un submarí amb forma de tauró i fins a un **coet** que el va portar a la Lluna quinze anys abans que als nord-americans.

Llegir les històries de Tintín és fer un recorregut per l'**evolució de la tecnologia i la ciència al llarg del segle XX**. El seu autor, Georges Remi (Hergé), va fer gala durant diverses dècades d'una tasca de documentació que el va portar a reflectir amb fidelitat **cotxes, telèfons o avions**, però que també li va servir per mostrar alguns dels

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

principals temes que van preocupar o van meravellar durant el segle XX, com la **conquesta espacial** o la **por nuclear**. Ara, una trobada organitzada per l'Associació tintinòfila de Parla Hispana va reunir experts i aficionats per xerrar sobre aquests temes en l'obra del dibuixant belga.

DOCUMENTANT-SE PER REFLECTIR LA REALITAT

Quan les aventures de Tintín van començar a popularitzar-se, al voltant de Hergé es va gestar un grup de col·laboradors que el van ajudar en les seves tasques. Els treballadors dels **Studios Hergé**, localitzats a Brussel·les des de 1950 fins a la dècada dels 80, a més de dedicar-se a tasques creatives, **treballaven en el procés de documentació** de les històries. Això es veia reflectit en el fidels a la realitat que resultaven molts elements de les vinyetes, per no parlar de les trames.

"Ell tenia un equip de persones ajudant-lo en la seva feina. Això li permetia dedicar més temps a preparar amb més cura la documentació", explica a HojaDeRouter.com Jordi Ojeda, doctor en Enginyeria Industrial, professor de la Universitat de Barcelona i autor del bloc còmic Ciència Tecnologia. "Això vol dir que no necessites viatjar ni necessites tenir coneixements sobre les diferents matèries. **Seria una espècie de Google d'avui dia**: la capacitat de tenir revistes científiques, de consultar fotografies, de parlar amb especialistes ..."

"**Des del punt de vista tecnològic, [Tintín] és una referència pel que fa a l'evolució dels mitjans de transport**", explica Ojeda. El primer títol, "Tintín al país dels soviets", va començar a publicar-se per entregues al gener de 1929, mentre que "Tintín i els Pícaros" va sortir el 1976. Després de "Els cigars del faraó" i "El lotus blau", ja a mitjans dels anys 30, Hergé començaria a preocupar-se més per la documentació i per transmetre realitat, també tecnològica, en les seves vinyetes.

Els cotxes són potser un dels elements on més es veu aquesta evolució de la tecnologia i el desig de reflectir els canvis. **Hergé era un gran amant dels vehicles**, va comprar els que va poder quan va tenir oportunitat i des del començament de la seva carrera va buscar dotar de realisme als quatre rodes que apareixien en les seves vinyetes. Ja a la portada d' 'Tintín al Congo', el segon dels àlbums (editat en blanc i negre el 1931 i en color en 1946), es pot veure el vell i barat **Ford T**, que s'ha produït des de començaments de segle fins 1927. Un usuari va crear el web "els autos de Tintin" i va comptabilitzar fins a 173 vehicles en els 23 àlbums complets que va dibuixar Hergé (quan va morir estava treballant al número 24, "Tintín i l'Art-Alfa").

Aquell model **Ford T** que es fabricava en cadena es contraposa als anys 50 amb una major diversitat de dissenys d'automòbils. A 'Stock de coc' (editat el 1958) s'organitza un "ral·li" en què podem veure, entre d'altres, l'estret i econòmic **Isetta Velam** costat de l'esportiu **Mercedes 190 SL** o el **Citroën 2 CV** en el qual se solen moure els detectius Dupond i Dupont, amics dels protagonistes. A "Tintín i els Pícaros", ja als anys 70, seria el torn d'uns **Land Rover** i unes camionetes de **Chevrolet**, uns models que havien sorgit després de la Segona Guerra Mundial, per recórrer la inhòspita selva en la qual es troba el general Alcázar, amic de Tintín i Haddock i dictador enderrocat de Sant Theodoros.

L'evolució tecnològica del segle XX també es va veure en **els avions**. Buscant realisme i versemblança, Hergé i el seu equip van reproduir models i marques fàcilment identificables per un lector avesat. Per exemple, **l'hidroavió Bellanca Pacemaker**, dels anys 20, seria el que capturés i pilotés Tintín a "El cranc de les pinces d'or", el 1940 (un model que també surt a la pel·lícula de Spielberg, per cert). Més de 25 anys després, l'arribada dels **avions supersònics** també tindria el seu reflex en l'avió **Carreidas 160** en el qual transcorre part

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

de la trama de "Vol 714 a Sydney": va ser Roger Leloup, un dels col·laboradors més estrets d'Hergé, qui va prendre com a referències diversos models reals per construir aquest jet.

Hergé, de fet, **deia que les seves millors vinyetes eren les de l'avió estavellat al Tibet, de l'àlbum "Tintín al Tibet" (1959)**, recorda Ojeda. "Són escenes molt ben treballades i amb enquadraments molt ben fets", diu, que "l'ajudaven a mantenir la tensió en l'escena".

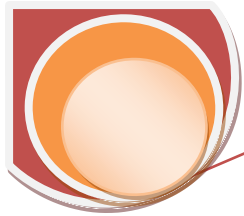

UN FLOC DE CABELLS TARONJA SOBRE LA LLUNA

A més, quinze anys abans que Neil Armstrong i companyia trepitgessin el satèl·lit terrestre, el reporter del floc de cabells taronja ja ho va fer amb el seu gos Milú. En 1954, quan **Estats Units i la Unió Soviètica disputaven la carrera espacial** i faltaven tres anys per al llançament de l'Sputnik, Tintín i companyia conquerien **la Lluna** al que Jules Verne. Hergé va reflectir tota la seva fascinació per l'espai no només en un, sinó en dos àlbums: "Objectiu: la Lluna" i "Hem caminat damunt la Lluna".

Com a principal font d'inspiració es va servir d'un article de la revista nord-americana Collier's. Allà pels anys 50, diversos números d'aquella publicació van especular sobre l'experiència de viatjar a l'espai i viure-hi. Un d'aquells articles se centrava en concret a la Lluna, el que va servir al belga per documentar-se de cara a planejar l'epopeia que portaria a Tintín i als seus amics al satèl·lit terrestre.

"Hergé va reconèixer en aquella època que es va inspirar en aquest número de la revista", explica Ojeda, que afegeix que, a més de l'article, **Hergé va consultar a diversos científics de l'època per fer-ho el més fidedigne**

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

possible. "Tot el que és la representació de la gravetat està treballat de manera molt molt interessant": en un punt de "Hem caminat damunt la Lluna", el segon àlbum del díptic, la nau s'atura mentre el capità Haddock beu un got de whisky; aclaparat, el capità comprova com el whisky es fa una esfera i flota en l'estança on es troba. "És la primera vegada que es veu la representació del que passa amb la gravetat en els fluids", explica Ojeda.

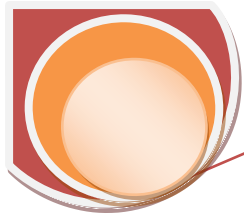
Newton també va tenir presència. Minuts després de l'incident amb el whisky, un borratxo Haddock surt a l'espai i Tintín ho veu des de dins del coet a la mateixa velocitat a la qual es desplaça el vehicle. "La primera llei de Newton diu que un objecte no canvia el seu estat a menys que exerceixis una força sobre ell. Com en teoria la gravetat és molt petita en l'espai, no hi ha cap força sobre ell [Haddock] i en sortir mantindria la velocitat que tenia dins de la nau. Per tant, encara que no porti cap tipus de corda, ell surt i es queda 'enganxat' a la nau". Haurà d'acudir Tintín, precisament amb una corda, per rescatar-lo.

Alhora, l'autor es pren algunes llicències "per donar una mica de ficció en el tema", per exemple, amb la presència de coves amb estalactites per les que passen Tintín, Haddock i Milú: si existissin, implicaria que hi va haver aigua prèviament a la Lluna.

José Manuel Sánchez Ron, catedràtic d'Història de la Ciència i acadèmic de la Reial Acadèmia Espanyola, destaca el "gran contingut de ciència" que tenen les aventures de Tintín i ressalta del díptic lunar com recull l'eufòria que en els anys 50 s'experimentava per l'energia nuclear: "l'afany, l'esperit del temps, és que l'energia nuclear va a resoldre la vida a tot el món i que es va a aplicar per a tot". No en va, el coet de Tornassol funcionaria amb una pila atòmica, de la qual ja s'havien fet alguns experiments en avions, a la manera del submarí nuclear Nautilus.

El dibuixant belga també es va avançar a la popularització de la **televisió en color**. A "Les joies de la Castafiore", el professor Tornassol inventa un sistema en color que falla estrepitosament. L'àlbum es va publicar per entregues entre 1961 i 1962. No obstant això, en aquella època només s'havien fet alguns

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

experiments i el nou sistema trigaria encara uns pocs anys (però pocs) en popularitzar-se. Un cop més, com amb els coets, **Hergé i el seu equip s'havien avançat a la realitat.**

UN CIENTÍFIC SAVI AMB COR D'OR

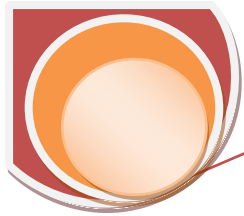
Com veiem, moltes d'aquestes preocupacions i invents estan vinculats a la figura del **professor Tornassol**. Inspirat en l'inventor del batiscaf, **Auguste Piccard**, és precisament gràcies a ell com la ciència i la tecnologia cobren una especial importància en les històries de Tintín.

Fernando Alcantarilla, magistrat del Tribunal Constitucional i autor d' "El siglo XX en viñetas: Relaciones Internacionales y Humanismo en el cómic europeo", resalta a HojaDeRouter.com que gràcies al professor Tornassol el progrés compta amb un lloc protagonista en els àlbums. Claveguera parla d'una "vocació pacífica de la ciència" en Tornassol, **que es contraposa a visions negatives del progrés en altres obres d'Hergé**, com en la seva sèrie "Jo, Zette i Jocko", protagonitzada per dos germans i el seu mico. En aquesta "hi ha una latent inquietud davant del progrés incontrolable de la tècnica i els perversos efectes del modernisme", diu. Així, en l'àlbum "El rayo misterioso", els protagonistes es topen un professor esbojarrat que fa servir vehicles amfibis per aturar els motors de vaixells a alta mar i robar-los.

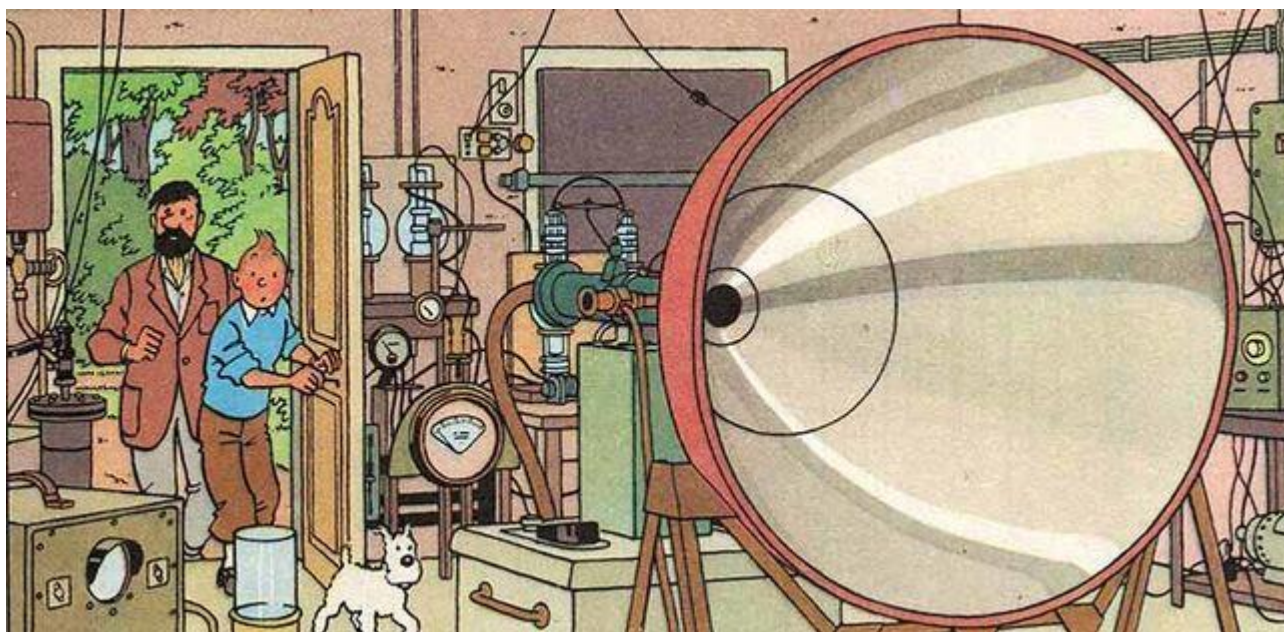
Amb Tornassol, Ojeda creu que Hergé "busca l'excentricitat per fer-lo més divertit. Jo crec que és un recurs dramàtic per donar més humor a la història. És un personatge típic dels associats a l'aventura i que avui dia s'ha utilitzat en James Bond, Star Trek, Mortadelo ... **És un recurs tenir un soci excèntric que en realitat sigui molt intel·ligent** i et pugui ajudar a sortir del pas".

El professor inventa un sistema de televisió a color i uns patins elèctrics quan en la vida real pocs comptaven amb això. També, **un submarí** amb forma de tauró que deixa anar un compost que crea fum en l'aigua i permet, així, assenyalar on es troba un tresor al fons del mar. No obstant això, són altres dos grans invents els que mostren dues de les temàtiques que més preocupen durant el segle XX: el coet lunar, del qual ja hem parlat, i un aparell d'ultrasons.

Vist a la xarxa

Publicació lliure i independent, de periodicitat aleatòria: surt quan cal i quan convé !

La por a una guerra entre potències mundials i a les **armes de destrucció massiva** que poguessin desenvolupar està molt present gràcies al científic en "L'afer Tornassol" (1956 en la seva primera edició en àlbum), on el professor de gavardina verda crea **un aparell d'ultrasons capaç de destruir edificis sencers** .

Quan les autoritats de Sildàvia i Bordúria, dues potències enemigues (reflex de la lluita entre els Estats Units i la Unió Soviètica), s'assabentin, segrestaran a l'inventor perquè desenvolupi la seva idea. Una vegada que Tintín i Haddock l'alliberen, **Tornasol destrueix els microfilms** amb els plànols per fabricar-lo, amb l'objectiu que ningú es pugui recrear mai. El segrest de Tornasol, per cert, té lloc a Ginebra, on havia acudit per presenciar un congrés de física nuclear. L'elecció de la ciutat potser no sigui intranscendent: Sánchez Ron recorda que uns anys abans, el 1952, **s'havia posat en marxa el CERN** en aquesta ciutat suïssa.

Ojeda creu que els còmics de Tintín " **tenen un punt d'anticipació tecnològica sempre**. Que la persona que llegeixi aquest còmic descobreixi alguna cosa que li resulti innovadora". Si Tintín és per a molts cronista de la història del segle XX (en les seves obres es pot veure l'auge dels totalitarismes, la guerra chinojaponesa o la inestabilitat dels governs a Amèrica Llatina), també **és un reflex popular dels invents que van marcar el segle XX** i del progrés científic i tecnològic. Tota una classe en forma de vinyetes.

(Font eldiario.es / hojaderouter.com/ *Tecnologia*)